

Ob šestdesetletnici dr. Jurija Rojsa

Pred nekaj meseci je praznoval 60-letnico življenja rusist Jurij Rojs, ki se posveča pedagoškemu, raziskovalnemu in prevajalskemu delu. Čeprav je kot pedagog predaval dolga leta na šolah različnih stopenj, je bilo njegovo zanimanje posvečeno predvsem raziskovanju frazeologije, zlasti ruske. Spričo tega je njegovo delo slavistični javnosti manj znano, vendar zasluži, da se njegovega prispevka k slovenski rusistiki spomnimo.

Jurij Emanuel Rojs se je rodil 28. januarja 1939 v Dobovcu pri Rogatcu. Maturiral je na učiteljski šoli v Celju leta 1958. Imel je srečo, da ga je slovenščino poučeval prof. Karel Arko, pedagog, s katerim je bilo mogoče plodno sodelovati. Že kot dijaki so imeli Rojs in njegovi sošolci seminar o slovenski književnosti in slovenskem jeziku.

Kot učitelj je nazadnje upraviteljeval v Podsredi. Upraviteljsko stanovanje je dal učiteljicam, sam pa je delal in spal v svoji pisarni. Prejšnji upravitelj je kupoval veliko slovenskih knjig in Jurija Rojsa sta presenetili Ramovševi knjigi, ki ju je našel na podstrešju. To sta bili Konzonantizem in Kratka zgodovina slovenskega jezika, ob njiju pa še Dialektološka karta slovenskega jezika. Kot učitelj je spraševal kolege, kaj pomenijo črtice in polkrožci nad samoglasniki. Nihče mu ni znal pojasniti, tudi učiteljica slovenščine ne. Šele ko je začel študirati slovenščino, sta mu prof. Breda Pogorelec in prof. Tine Logar pojasnila, kaj pomeni ta ali oni znak. Kot študent se je nato precej intenzivno ukvarjal s slovenskim naglasom.

Po končanem študiju je na različnih srednjih šolah poučeval slovenščino, na Pedagoškem šolskem centru v Celju pa poleg slovenščine tudi ruščino. V tem času je v častniku Delo nepričakovano zasledil oglas, da Pedagoška akademija v Mariboru išče profesorja, ki bi imel pod A končan študij ruskega jezika. Jurij Rojs se je prijavil in bil izvoljen za predavatelja ruskega jezika. Po dveh letih je dobil naziv predavatelja višje šole. Leta 1978 je na Filozofski fakulteti v Zagrebu vpisal tretjo stopnjo študija ruskega jezika. Po dveh letih je uspešno zagovarjal vse rigorozne in končal magisterij z odlično oceno. Leta 1984 se je odločil za nadaljnji študij in si za doktorsko temo izbral tezo z naslovom Frazeologija v delih M. A. Šolohova.

Ruski jezik je Rojsa tako navduševal, da je leta 1975 odšel na Inštitut Puškina. Tam je vpisal študij ruskega jezika in književnosti, metodike in deželoznanstva. Po končanem študiju (1978) je kot izredni študent dobil tudi diplomu. Poleg pedagoškega dela je nadaljeval doktorsko temo. Njegova mentorica je bila znana frazeologinja Antica Menac.

Rojs je študiral na petih katedrah za ruski jezik, in sicer na Filozofski fakulteti v Ljubljani, Filozofski fakulteti v Zagrebu, Filološki fakulteti v Leningradu, Inštitutu Puškina v Moskvi in na Filozofski fakulteti Hercena v Moskvi.

Njegova bibliografija, ki jo bralci lahko poiščejo v COBISS-u, šteje 121 različnih znanstvenih, strokovnih in poljudnih člankov. Samo leposlovnih prevodov je 25. Sodeloval je na domačih in tujih simpozijih. Na VI. kongresu Maprjala (Mednarodna organizacija predavateljev ruskega jezika in književnosti) l. 1986 je imel referat *Vzgljad na leksiku romana Podnjataja celina*.

Svoje članke in razprave je objavljaval v več glasilih: Jeziku in slovstvu, Slavistični reviji, Vestniku, Prosvetnemu delavcu, zagrebški Filologiji, Obrazih, različnih zbornikih, Delu, Večeru, Dialogih, Učitelju (jezikoslovna revija srbskih lingvistov), Novem tedniku in drugod.

Dr. Jurij Rojs je kot kolega in kot znanstvenik vedno ostajal nekako v ozadju. To je posledica njegovega značaja, nedvomno pa tudi njegove ožje specialnosti — raziskovanja frazeologije. Njegova dosedanja bibliografija odkriva avtorja, ki s posebnim zanimanjem spremlja dogajanja na slovenskem, zlasti pa frazeološkem področju; pozornost zaslužijo tudi njegovi leposlovni prevodi. Poleg prof. Zlate Vokač je J. Rojs opravil in še opravlja izjemno veliko delo kot prevajalec neumetnostnih besedil v ruščino za dobršen del severovzhodne Slovenije. Gre za prevode predavanj, povzetkov, člankov, navodil, spremnih besedil, gospodarskih ter drugih pogodb itn. To delo je nekaj časa, ko ni imel primerne službe, opravljal celo profesionalno. Za tovrstne usluge so mu lahko hvaležna številna podjetja in ustanove.

Profesorju Juriju Rojsu, ki stopa v sedmo desetletje svojega življenja, želimo kolegice in kolegi, zlasti še slavisti s Pedagoške fakultete v Mariboru, obilo zdravja in nadaljnega plodnega raziskovalnega dela.

Janko Čar

Pedagoška fakulteta v Mariboru